

Asia: _VN/20396/2020

Valtioneuvoston asetus kunnan maksuosuudesta ja nopean laajakaistayhteyden vähimmäisnopeudesta laajakaistahankkeessa

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Liikenne- ja viestintäministeriö (LVM) on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta Valtioneuvoston asetukseksi kunnan maksuosuudesta ja nopean laajakaistayhteyden vähimmäisnopeudesta laajakaistahankkeessa. Esitetyn mukaisesti kunnat osallistuisivat laajakaistatukihankkeiden kustannuksiin. Minimitukimäärä olisi joko 8, 22 tai 33 prosenttia riippuen kunnan taloudellisesta kyvystä osallistua hankkeen tukemiseen. Asetusluonnoksessa määrätään kriteerit, joiden mukaan kunnat jaotellaan eri minimitukiluokkiin. Asetusluonnoksessa määritellään lisäksi laajakaistayhteyden vähimmäisnopeudet.

Taustaa

Valtiovarainministeriön tehtävänä on julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta annetun lain (10/2015) mukaan vastata turvallisuusverkkotoiminnan yleishallinnollisesta, strategisesta, taloudellisesta ja tieto- ja viestintäteknisen varautumisen, valmiuden ja turvallisuuden ohjauksesta ja valvonnasta. Lisäksi valtiovarainministeriön tehtävänä on vastata turvallisuusverkon palvelutuotannon ohjauksesta ja valvonnasta. Turvallisuusverkon palvelutuotantoon kuuluvat myös viranomaisradioverkko Virve ja viranomaisten aikakriittisen laajakaistaisen matkaviestinnän tieto- ja viestintätekniset palvelut (Virve. 2.0).

Valtiovarainministeriö on asettanut 7.4.2020 Viranomaisten matkaviestinverkon teknologiasiirtymähankkeen (Virve 2.0 hanke). Virve 2.0 -hanke 2020-2025 pohjautuu pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman tavoitteeseen turvata viranomaisten ja muiden turvallisuustoimijoiden kriittinen viestintä ja yhteistyö koko maassa ja varmistaa tulevaisuuden laajakaistaisen viranomaisverkon (Virve 2.0) toimintaedellytykset huomioiden haavoittuvuudet ja

riskitekijät. Virve 2.0 -palvelu tuotetaan mallilla, jossa palvelusta vastaavana operaattorina toimii Suomen Erillisverkot Oy ja radioverkko-operaattorina yksi-tyinen kaupallinen yhtiö.

Virve 2.0 -hankkeessa ohjataan kaupallisten 4G/5G -verkkojen peittoalueen laajentamista viranomaisten tarpeita vastaavaksi vuoden 2025 loppuun mennessä. Tavoitteena on, että Virve 2.0 -palvelut ovat saatavilla samalla maantieteellisellä palvelualueella kuin nykyiset viranomaisradioverkon palvelut. Viran-omaispalveluiden ohella hanke parantaa samalla myös kuluttajien verkkoyhteyksien luotettavuutta, saatavuutta ja laatua. Virve 2.0 viranomaisliittymien kustannuksia tuetaan valtio-avusteisesti.

Lausunto

Laajakaistaverkkojen, niin langattomien kuin kiinteidenkin kehittäminen on tärkeää kuntien elinvoimaisuuden, sähköisen asioinnin kehittämisen ja asukkaiden osallistumisen kannalta. Ne muodostavat tärkeän alustan niin julkisille kuin yksityisillekin palveluille. On tärkeää kehittää verkkoja niin, että koko maassa on mahdollisuudet edistää edellä mainittuja asioita. Kuntien digitalisaation kehittämistä tukeva infrastruktuuri vaikuttaa kuntien ja kaupunkien houkuttelevuuteen asumisen, asioinnin ja yritysten sijainnin kannalta. Valtion varoin tapahtuvassa laajakaistayhteyksien edistämässä tulisi ottaa huomioon sekä kuntien ja elinkeinoelämän tarpeet, mutta myös varmistaa sähköisten palveluiden saatavuus harvaanasutuilla alueilla väestön ja liiketoiminnan keskittyessä taajamiin.

Langattomat matkaviestinpalvelut tulevat leviämään lähivuosina myös taajamien ulkopuolella johtuen muun muassa teknologian kehityksestä (ml. 5G) sekä uuden viranomaisverkon (Virve 2.0) ja uusien, alle 1 GHz taajuusalueiden käyttöönotosta. Yhtenä mahdollisuutena laajakaistayhteyden rakentamiseksi harvaan asutulle alueelle on ehdotettu 5G-teknologiaan perustuvia kiinteitä langattomia yhteyksiä.

Valtiovarainministeriö pitää kannatettavana sitä, että laajakaistayhteyksien vaaditut vähimmäisnopeudet vastaavat myös langattomien teknologioiden suorituskykyä. Langattomien teknologioiden lisääntynyt käyttö lisää laajakaistan kokonaissaatavuutta ja todennäköisesti pienentää verkon rakentamisen kustannuksia.

Valtiovarainministeriö näkee, että valtioavusteisessa laajakaistarakentamisessa tulisi tehdä kokonaistaloudellisuuteen perustuvaa hankkeiden arviointia. Ehdotuksena on, että esityksen mukaisen laajakaistarakentamisen tuen myöntämisessä tuen myöntävän viranomaisen (Traficom) tulisi ottaa huomioon Virve 2.0 kehityshanke ja sen vaikutukset sekä rakennettavan infrastruktuurin yhteiskäyttö Virve 2.0 verkon kanssa. Tämä on tärkeää etenkin harvaan asutuilla alueilla, kuten raja-alueilla, Lapissa ja saaristossa, missä laajakaistaverkkojen rakentaminen markkinaehtoisesti ei ole kannattavaa. Langattomien verkkojen tarvitsema infrastruktuuri, kuten mastojen, sähkö- ja

kuituyhteyksien rakentaminen vaatii suuria investointeja. On toivottavaa, että infrastruktuurin suunnittelussa ja käytössä edistetään toimijoiden välistä yhteistyötä.

Valtiovarainministeriö pitää hyvänä, että esitetty tuen porrastaminen toteutetaan asetuksen 1 §:ssä säädettävän kaavan mukaisesti, jossa kunnat pisteytettäisiin ja suhteutettaisiin toisiinsa laajakaistatukilain 8 §:n 2 momentin mukaisen maksuosuuden määrittämiseksi. Kriteereinä arviointia tehdessä käytetään kunnan taloudellista kantokykyä sekä väestömäärää ja taajama-astetta.

Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota siihen, että kuntatalouden tilanne on heikentynyt ja tulee heikkenemään tulevaisuudessa voimakkaasti verokertymän vähentyessä. Kunnat joutuvat kohdentamaan investointeja ja priorisoimaan kustannuksia entistä tarkemmin. Kuntien osallistuessa hankkeen maksuosuuteen investointivaiheessa tulee huomiotavaksi laajakaistan rakentamiseen liittyvä koko elinkaaren aikaiset kustannukset, niin ylläpitoon kuin kehittämiseen sekä asiakashinnoitteluun saakka. Kaupallisesti kannattamattomien laajakaista-alueiden kustannusten kompensointiin tulee löytää ratkaisut myös hanke- ja rahoituksen ja investointivaiheen jälkeen.

Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota siihen, että lausuttavana olevan asetuksen mukaan kuntien maksuosuutta porrastetaan hankkeen investointiin kuntien kantokyvyn mukaan, mutta asetuksen mukaisella rahoituksella ei varmisteta laajakaistan jatkuvan palvelun ja ylläpidon rahoitusta. On oletettavaa, että kunnille kohdennetaan kustannuksia myös investointivaiheen jälkeen, näiden mahdollisten kustannusten hyväksyminen on kunta- ja toimijakohtaista sekä kunkin toimijan taloudelliseen ja poliittiseen päätöksentekoon perustuvaa. Tästä seuraa alueellista epävarmuutta laajakaistaverkon pysyvyyteen erityisesti kaupallisesti ei kannattavilla alueilla.

Valtiovarainministeriö pitää erittäin oleellisena, että lausuttavan asetuksen mukaisella hankerahoituksella tuettavat laajakaistahankkeet kytketään tiiviisti Virve 2.0 kehityshankkeessa rakennettavan infrastruktuuriin yhteiskäyttöisyyteen. Tällä synergialla voidaan vähentää riskejä laajakaistan pysyvyyteen ja saataavuuteen liittyen erityisesti harvaan asutuilla ja kaupallisesti kannattamattomilla aluilla.

Rahoitus

Tukiesitys on vuoden 2021 talousarvioesityksen mukainen, jossa momentille 31.20.50 esitetään 5 miljoonan euron määrärahaa laajakaistarakentamisen tuesta annettavassa hallituksen esityksessä tarkoitetun Liikenne- ja viestintäviraston myöntämän valtion tuen maksamiseen.

Mattsson Lotta
VM